

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.137>

УДК [314.7:314.143]:33

С. С. Голбанос,

аспірант, Центральноукраїнський національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>

ВИБІР РЕГУЛЯТОРІВ МІГРАЦІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

S. Golbanos,

Postgraduate student, Central Ukrainian National Technical University

SELECTING REGULATORS OF YOUTH MIGRATION MOBILITY IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY

Стаття присвячена актуальним питанням регулювання міграційної мобільності молоді в контексті національної безпеки. Проаналізовано детермінанти посилення переміщень (безпекові, економічні, освітні, інституційно-правові, мережеві, психосоціальні) та їх кумулятивну дію на інтенсивність, тривалість і маршрути мобільності. Класифіковано види мобільності молоді за мотивами і режимами руху, систематизовано причини та наслідки у вимірах безпеки, освіти, ринку праці, демографії, інституцій та інновацій. Запропоновано визначення регуляторів як цілеспрямованих політичних та управлінських інструментів – безпекове житло та внутрішня релокація, стипендії й академічні мости з умовами

повернення, ваучери першої роботи та стажування у секторах відбудови, прискорене визнання кваліфікацій, пакети рееміграції та діаспорні експертні місії – у поєднанні зі спрощеними процедурами, прозорими цифровими сервісами та міжвідомчою координацією.. Запропоновано операційну матрицю «напрями – інструменти – очікуваний ефект», обґрунтовано її практичну значимість для зменшення вимушених виїздів, підвищення циркулярності та прискорення повернень молоді в Україну.

The article addresses pressing issues of regulating youth migration mobility in the context of national security. Wartime conditions have substantially reshaped youth migration mobility in Ukraine, intensifying movements and extending trajectories under the influence of safety imperatives, income shocks, educational disruptions, and institutional incentives, while simultaneously aggravating regional imbalances and increasing the salience of circularity and return channels. The purpose of the article is to identify and explain the determinants, causes, and possible consequences of the intensification of youth migration mobility in wartime realities, as well as to substantiate proposals for selecting optimal regulators of this mobility from a national security perspective. The objective is achieved through conceptual synthesis, problem-oriented and comparative analysis, and the construction of an operational matrix that matches policy directions with instruments and expected effects. It is shown that mobility can be treated as a governable resource rather than a one-way drain of human capital, provided regulators recalibrate constraints and incentives toward controllable and circular trajectories. Within the study, mobility is classified by motives, and the causes and effects are systematized across security, educational, labour-economic, social, demographic, financial, institutional, innovation, and reintegration dimensions; cumulative regularities are identified that shape intensity, routes, duration, and the probability of return. A definition of regulators is proposed as purposive policy and managerial instruments—safe housing and internal relocation, scholarships and academic bridges with return clauses,

first-job vouchers and reconstruction internships, accelerated recognition of qualifications, re-migration packages and diaspora expert missions—combined with streamlined procedures, transparent digital services, and inter-agency coordination. The practical value of the proposed regulators lies in ensuring governability of youth migration with regard to national security during the war and throughout the economic recovery phase, aligning mobility governance with national security and reconstruction goals.

Ключові слова: міграційна мобільність молоді, національна безпека, детермінанти, мотиви, причини інтенсифікації мобільності, наслідки, регулятори, інструменти політики, циркулярність, реінтеграція.

Keywords: youth migration mobility, national security, determinants, motives, causes of intensification of mobility, consequences, regulators, policy instruments, circularity, reintegration.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Повномасштабна війна радикально змінила масштаби, напрями та режими міграційної мобільності молоді України, перетворивши її з відносно керованого соціального процесу на чинник безпекових ризиків, структурних диспропорцій ринку праці та втрат людського капіталу у критичних секторах відбудови. Актуальність теми зумовлена одночасною потребою забезпечити обороноздатність, відновлення економіки та демографічну стійкість, що без молоді як носія інноваційності, професійного зростання і демографічного відтворення є неможливим. Наукова проблема постає як протиріччя між високою адаптивністю та мобільністю молоді (яка підвищує шанси на реалізацію освітніх і кар'єрних траєкторій у безпечніших умовах) і стратегічною потребою держави утримувати й повертати цей ресурс для відбудови економіки, технологічної модернізації та інституційної стійкості громад. Додаткове протиріччя полягає у розриві між швидкою динамікою

міграційних рішень у воєнних реаліях і повільнішою реакцією політики, інструменти якої часто ґрунтуються на довоєнних підходах і передбачають повні масиви даних, що нині обмежені. У такій ситуації науково-практичного значення набувають завдання ідентифікації детермінант зростання міграційної мобільності молоді, визначення прийнятних важелів політики на рівні держави та громад, здатних зменшити тривалі від'їзди, підвищити циркулярність і частку повернень молоді на батьківщину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти міграційної мобільності молоді є предметом вивчення як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Серед зарубіжних дослідників цієї проблематики своїми працями найбільш відомі Г. Гаас [9], Г. Кастлз [8], Р. Кінг [11], Д. Мессі [12], С. Сассен [13], Т. Файст [10], зокрема: Гейн де Гаас розглядає молодіжну мобільність як складову модернізації та освітньої експансії, наголошує на поєднанні прагнень і можливостей та обмеженій результативності суто стримувальних політик [9]; Рассел Кінг виокремлює розмаїття молодіжних мобільностей у Європі (навчання, стажування, перша робота) з помітною роллю міських «магнітів», циркулярності переміщень, рееміграції та затримок входження у стабільну зайнятість [11]; Дуглас С. Мессі показує, як мережеві ефекти та кумулятивна причинність переводять молодіжні переміщення з короткострокових у довготривалі, а інституційні механізми підтримують і відтворюють міграційний рух молоді, формуючи умови для зайнятості [12].

Українські вчені Т. Васильців [2], Е. Лібанова [4], О. Малиновська [5], О. Позняк [4], Цимбал О. [4] та інші дослідники фіксують у своїх публікаціях зміщення молодіжної міграції від довоєнних трудових та освітніх форматів до змішаних і довших режимів під впливом воєнних реалій. Ці тенденції підтверджують наукові праці М. Біль, О. Махонюка, які присвячені міграційній мобільності і містять результати соціологічних опитувань молоді [1]. У статтях Т. Васильціва, Р. Лупак, О. Микитина аналізуються виклики міграційних втрат молоді та інструменти збереження інтелектуально-кадрового потенціалу [2]. Праці О. Іляш, І. Бараняк [3], М. Семикіної [7; 14;

15] акцентують увагу на проблемі посилення міграційної мобільності молоді, її наслідках для демографії, кадрового забезпечення підприємств, розвитку національної економіки. Водночас, слід констатувати, що в літературі безпековий вимір міграційної мобільності молоді та швидка реакція державної політики все ще інтегровані фрагментарно. Потребують більш поглибленого, системного вивчення причини та наслідки інтенсифікації мобільності молоді, залишається недостатньо вивченим вибір оптимальних регуляторів міграційного руху молоді з урахуванням національної безпеки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення та пояснення детермінант, причин і можливих наслідків інтенсифікації міграційної мобільності української молоді в умовах воєнних реалій, а також обґрунтування пропозицій щодо вибору оптимальних регуляторів цієї мобільності з позицій національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд наукової літератури засвідчує, що міграційну мобільність молоді більшість авторів розуміють як сукупність різних за тривалістю, напрямом і метою переміщень осіб молодого віку, що змінюють місце проживання або тимчасового перебування для здобуття освіти, працевлаштування, безпеки, самореалізації чи інших життєвих цілей у межах країни або за кордоном [1-7]. У такому розумінні підкреслюється динамічний характер траєкторій (від короткострокових до довготривалих і циркулярних), а також взаємодія індивідуальних прагнень і можливостей з інституційними умовами та ринковими сигналами.

Сучасні українські дослідники, зокрема О. Малиновська [5], М. Біль [1; 6], Т. Васильців [2], О. Махонюк [6], М. Семикіна [7] та інші автори профільних праць, вивчаючи міграційну мобільність молоді, класифікують її за низкою ознак, зокрема: за тривалістю (короткострокова, довгострокова), за напрямом переміщення (внутрішня, зовнішня), за режимом руху (циркулярна, односпрямована), за мотивами (освітня, трудова, безпекова,

підприємницька, наукова, родинна тощо), за ступенем інтеграції в приймаючому середовищі (низька, висока), за каналами реалізації (формальна/програмна й неформальна/мережева), а також за професійно-галузевим спрямуванням (перехід «освіта – перша робота», дефіцитні спеціальності, відбудовчі сектори). Така систематизація дає змогу узгодити опис процесів із вимірюванням та політичним інструментарієм.

Мотиви юнаків і дівчат до прояву міграційної мобільності різноманітні за змістом і поєднують прагнення безпеки, стабільності та розвитку [3; 6; 14; 15]. Часто домінує потреба убезпечити себе й близьких від воєнних загроз та руйнувань, відновити базові умови життя, мати доступ до безперервної освіти і якісних освітніх програм, зокрема до університетських середовищ, які гарантують академічну підтримку та міжнародні можливості. Важливими є пошук першого місця праці або кращих стартових позицій, вищих доходів і професійного досвіду, особливо там, де відкриваються зрозумілі кар'єрні траєкторії, працюють механізми визнання кваліфікацій і діють прозорі правила. Не менш відчутними є прагнення самостійності, самореалізації, доступу до сучасних технологій і підприємницьких екосистем, бажання приєднатися до спільнот, що поділяють цінності, а також очікування психологічного комфорту, прогнозованості, підтримки й поваги до гідності. Родинні обставини та соціальні зв'язки можуть як підштовхувати до виїзду (коли є підтримка і «містки» в іншому місці), так і сприяти поверненню, якщо зберігається тісний зв'язок із домом і існують реальні шанси на гідне навчання та працю на батьківщині. У підсумку рішення молоді формується на перетині безпекових міркувань, освітньо-професійних амбіцій, економічної доцільності та очікування справедливих і зрозумілих правил, що зменшують невизначеність і підтримують довіру до майбутнього.

Відповідно до різних мотивів міграційного руху можна класифікувати види міграційної мобільності (табл.1).

**Таблиця 1. Систематизація видів міграційної мобільності молоді
за мотивами переміщення**

Вид (за мотивом)	Основна мета	Коротка характеристика
Освітня	Навчання, стажування, обміни	Отримання освіти/кваліфікації; можливий перехід у трудову
Трудова	Зайнятість, перше робоче місце	Вищі доходи/досвід; інколи довший строк перебування
Безпекова	Захист життя, евакуація	Тимчасовий захист через війну; виклики реінтеграції
Підприємницька	Бізнес/стартап	Реєстрація бізнесу, участь в інкубаторах
Наукова	Дослідження, гранти, PhD	Участь у проєктах/лабораторіях; перетин з освітньою
Культурна/волонтерська	Культура, волонтерство, обміни	Короткі місії/проєкти; високий потенціал повернення
Родинна	Воз'єднання сім'ї	Переїзд до родичів/партнера; часто тривале перебування
Медична	Лікування, реабілітація	Доступ до терапій/послуг; зазвичай тимчасово

Джерело: сформовано на основі [1-7; 14]

Зміст таблиці 1 узагальнює основні види міграційної мобільності молоді за ключовими мотивами переміщення, стисло пояснює, яку мету вони переслідують і як проявляються на практиці. Таблиця дає змогу розрізнити освітні, трудові, безпекові, підприємницькі, наукові, культурно-волонтерські, родинні та медичні переміщення, показуючи, що кожен мотив формує різні траєкторії (від коротких обмінів до довших переїздів), різні канали реалізації (програми, контракти, мережеві «містки») і різний потенціал повернення чи циркулярності. Наведена систематизація видів міграційної мобільності молоді дає чітку «карту» її причинно-цільових типів, яку зручно використовувати для подальшого аналізу тенденцій, підбору індикаторів моніторингу та вибору релевантних регуляторів політики для кожного мотиву окремо.

Керуючись метою статті, доцільно далі описати мотиваційне поле рішень молоді як переплетення безпекових, освітньо-професійних та життєвих прагнень у ситуації високої невизначеності. Відзначимо, що насамперед діє імператив безпеки: прагнення фізичного захисту від бойових дій, обстрілів і пов'язаних із війною ризиків спрямовує вибір у бік більш

спокійних місць, де зберігаються базові умови життя, доступ до медицини й повсякденних сервісів. До цього додається економічна логіка: втрата чи нестабільність доходів, звуження місцевих можливостей працевлаштування, переривання діяльності бізнесів і проєктів підштовхують до пошуку перших робочих місць або більш передбачуваних стартових позицій у регіонах і країнах, де оголошуються прозорі вакансії, діють зрозумілі правила і підтримуються кар'єрні траєкторії. В освітньому вимірі молодь прагне безперервності навчання, доступу до стабільних програм, лабораторій, академічних обмінів і грантів, які забезпечують якість, міжнародні зв'язки й накопичення компетенцій; часто саме реалістична перспектива продовження освіти або поєднання навчання зі стажуванням стає вирішальною. Важливою є й інституційно-побутова компонента: наявність житла або реальних шансів його отримати, доступність соціальних та психологічних сервісів, зрозумілі процедури, підтримка з боку громад і університетів, функціонування сервісів визнання кваліфікацій – усе це формує відчуття опори і зменшує ризики. Паралельно працює фактор соціального середовища: присутність родини, друзів чи діаспорних «містків» допомагає швидше орієнтуватися, знаходити житло, роботу, інтегруватися в нові спільноти, знижуючи транзакційні витрати переїзду. На тлі психологічної втоми від небезпеки, тривоги та втрати прогнозованості зростає цінність емоційної безпеки, гідних умов і поваги до прав, що посилює готовність приймати рішення про переміщення. Для частини молоді вирішальним стає прагнення самостійності й самореалізації: доступ до сучасних технологій, підприємницьких екосистем, активних міських середовищ, де можливі швидші старти, перехід у вищі «ліги» навчання та роботи, а також можливість поєднати навчання, фріланс, стажування й громадську активність. Сукупність впливу усіх цих чинників пояснює причини поведінки молоді: переміститися в інші регіони України або тимчасово/довше виїхати за кордон, зберігаючи канали повернення, якщо для цього створені умови (таблиця 2).

**Таблиця 2. Причини інтенсифікації міграційної мобільності української
молоді в умовах воєнного стану**

Група причин	Узагальнені фактори впливу	Сутність впливу
Безпекові	Загроза життю; руйнування інфраструктури й житла	Примушують до переміщення у безпечніші країни/регіони; втрата умов для проживання, навчання й роботи
Економічні	Падіння доходів; безробіття; ризики для бізнесу	Стимулюють пошук стабільніших джерел доходу та працевлаштування за кордоном
Освітні	Переривання освітніх процесів; міжнародні програми	Перенаправляють до стабільніших освітніх систем; тимчасові виїзди можуть подовжуватися
Інституційно-правові	Спрощені режими в'їзду/захисту; визнання кваліфікацій	Знижують бар'єри релокації та входу на ринок праці в країнах призначення
Структура можливостей працевлаштування	Високий попит на молодих фахівців за кордоном; невідповідність вакансій удома	Прискорює релокацію туди, де є перше робоче місце, кращі стартові умови та кар'єрні траєкторії
Мережі підтримки та інформаційні канали	Діаспора; родинні/дружні зв'язки; платформи з пошуку житла і роботи	Полегшують житло, працевлаштування, інтеграцію; прискорюють ухвалення рішень і логістику виїзду
Психосоціальні	Тривожність, стрес; прагнення самореалізації	Орієнтують на середовище безпеки і прогнозованості та на можливості розвитку

Джерело: узагальнення результатів соціологічних досліджень [3; 6]

Виходячи з узагальнення наведених причин посилення міграційної мобільності української молоді в умовах воєнного стану, маємо констатувати, що її інтенсифікація зумовлена поєднанням безпекових імперативів, економічних втрат і розривів у можливостях освіти та праці, що підсилюються інституційно-правовими стимулами та мережами підтримки. Це означає, що короткострокові рішення про переміщення можуть переходити у довші траєкторії, переформатовувати освітньо-професійні шляхи й перерозподіляти ресурс молоді між регіонами та країнами.

Відтак наступним кроком є аналіз наслідків міграційної мобільності молоді в контексті національної безпеки (таблиця 3), щоб визначити інструменти реагування.

Таблиця 3. Класифікація позитивних і негативних наслідків міграційної мобільності молоді (у контексті національної безпеки)

Вимір наслідків	Позитивні ефекти	Негативні ефекти
Безпековий	Збереження життя молоді, захист від бойових дій	Продовження відтоку ресурсів громади, ризику втрати солідарності
Освітній	Опанування сучасних знань, залучення до глобальних мереж	Переривання навчання вдома, утрата молодих вчених та студентів
Трудовий/економічний	Досвід роботи у розвинених економіках, нові компетенції	Відтік кадрів у ключових сферах оборони та відбудови
Соціальний	Розширення партнерств, формування діаспор	Розрив сімейних і соціальних зв'язків, загроза громадській єдності
Демографічний	Збереження потенціалу за рахунок повернення нового досвіду	Старіння та скорочення чисельності населення у регіонах
Фінансовий	Перекази, підтримка родин у країні	Залежність домогосподарств від зовнішніх ресурсів, зниження інвестування в Україну
Інституційний	Повернення кращих практик та управлінських моделей	Зменшення податкової бази, невідповідність стандартів та норм
Інноваційний	Трансфер сучасних технологій, підвищення конкурентоспроможності	Втрата інноваційного ядра на час від'їзду
Реінтеграційний	Досвід циркулярної та зворотної міграції допомагає відновленню країни	Високі бар'єри повернення й адаптації, складність реінтеграції

Джерело: сформовано на основі [1-7].

Сформована таблиця 3 засвідчує, що наслідки молодіжної міграційної мобільності в умовах війни мають подвійний характер: водночас зберігають життя, відкривають доступ до знань, мереж і технологій, але створюють критичні ризики для кадрового, демографічного, фінансового та інституційного потенціалу держави, тобто її безпеки. Позитивні ефекти проявляються лише за умов підтримки циркулярності та механізмів повернення, тоді як негативні посилюються за тривалої відсутності молоді й бар'єрів реінтеграції. Отже, політика національної безпеки має мінімізувати втрати (витік кадрів, депопуляцію, фіскальні й інноваційні просідання) і одночасно капіталізувати здобутки (компетенції, мережі, інвестиції), поєднуючи інструменти утримання, реєміграції та трансферу знань.

Зазначене підводить до необхідності подальшого вивчення конкретних можливостей управління можливими ризиками, пошуку прийнятних регуляторів молодіжного міграційного руху й масштабування позитивних ефектів у пріоритетних секторах відбудови економіки. Потреба у визначенні регуляторів міграційної мобільності молоді зумовлена подвійністю її наслідків на практиці: без керування держава втрачає кадри й демографічну стійкість, але за наявності правильних стимулів і сервісів отримує компетенції, мережі, інвестиції та циркулярні повернення.

Під терміном «регулятори міграційної мобільності молоді» розуміємо цілеспрямовані політичні та управлінські інструменти, що змінюють умови і стимули міграційних рішень, роблячи їх більш керованими та циркулярними. Це не лише заборони чи обмеження, а передусім «налаштування середовища»: безпекове житло і релокація в безпечні регіони, стипендії та академічні мости з умовами повернення, ваучери першої роботи і стажування у секторах відбудови, гранти для стартапів і податкові стимули, пришвидшене визнання кваліфікацій, пакети рееміграції та короткі експертні місії діаспори, контракти розвитку з громадами і базові соціальні сервіси, а також спрощені процедури і прозорі цифрові сервіси. Їхня мета – зменшити вимушені виїзди, підвищити частку повернень і конвертувати мобільність у кадровий, інноваційний та безпековий ресурс країни.

Іншими словами, регулятори – це інструменти регулювання міграційної мобільності молоді, що перетворюють стихійну мобільність на керований ресурс відбудови й національної безпеки. Відповідно наступним кроком нашого дослідження є структурування регуляторів у цільову операційну матрицю «напрямок політики – інструменти – очікуваний ефект», що відображає таблиця 4.

Таблиця 4. Напрями та інструменти регулювання міграційної мобільності молоді в контексті національної безпеки

Напрямок політики	Інструменти впливу (регулятори мобільності)	Очікуваний ефект
Безпека і житло	Тимчасове/соціальне житло; релокація у безпечні регіони; страхування ризиків	Менше вимушених виїздів; стабілізація громад
Освіта і наука	Стипендії «навчайся в Україні»; подвійні дипломи з умовою повернення; академічні мости	Циркулярність навчання; повернення з компетенціями
Зайнятість (старт)	Ваучери першої роботи; стажування у секторах відбудови; компенсації роботодавцям	Прив'язка кар'єрного старту до України
Підприємництво	Гранти/мікрокредити; інкубатори; податкові стимули	Нові робочі місця; мотив залишатися/повертатися
Визнання кваліфікацій	Прискорене підтвердження; реєстр компетентностей; RPL	Швидша реінтеграція на ринок праці
Реєміграція і діаспора	Пакети «повернись і працюй»; релокаційні гранти; короткі місії експертів	Більше повернень; трансфер знань і мереж
Підтримка громад	Контракти з громадами; житлові сертифікати; мобільні служби зайнятості; психологічна/кар'єрна підтримка; догляд за дітьми	Перерозподіл кадрів у пріоритетні регіони; менше соціальних бар'єрів до повернення
Спроможність держави	Єдиний портал «освіта–робота–житло»; прозорі умови програм; спрощені процедури; антикорупційні запобіжники; міжвідомча координація	Менше невизначеності; вища довіра; ефективна реалізація політик
Фінансові стимули	Податкові пільги; бонуси за роботу у критичних секторах/регіонах	Концентрація кадрів у пріоритетах безпеки
Циркулярна мобільність	Короткі виїзди з гарантією повернення; гнучкі контракти	Легальна циркуляція; зростання частки повернень

Джерело: побудовано автором на основі узагальнення [1; 2; 4; 5; 14; 15]

Запропоновані напрями та інструменти регулювання міграційної мобільності молоді в контексті національної безпеки (табл. 4) дозволяють поглибити наукові уявлення про можливості керованості цими процесами через «переведення» мотивів й наслідків мобільності у вимірювані операційні змінні, придатні для моніторингу та оцінювання політик (частка повернень, тривалість перебування, рівень зайнятості у секторах відбудови, динаміка визнання кваліфікацій, інтенсивність діаспорних трансферів). Це створює основу для подальших порівняльних досліджень, ідентифікації причинно-наслідкових зв'язків та корекції управлінських рішень у реальному

часі. Практичну значимість запропонованих регуляторів бачимо у забезпеченні керованості молодіжною міграцією з урахуванням національної безпеки під час війни та на етапі відновлення економіки, зокрема:

- інструменти безпеки і житла зменшують вимушені виїзди;
- освітні та кар'єрні траєкторії утримують потенціал у форматі циркулярності;
- швидке визнання кваліфікацій і ваучери першої роботи прискорюють реінтеграцію;
- пакети рееміграції та короткі експертні місії діаспори повертають компетенції у критичні сектори економіки;
- підвищення спроможності держави у реалізації регуляторних заходів (прості процедури, прозорі сервіси, міжвідомча координація) знижує невизначеність і підсилює довіру молоді до державної політики.

У підсумку, виходячи з аналізу розробленої матриці «напрямок політики – інструменти – очікуваний ефект» (табл. 4), акцентуємо увагу на тому, що окреслені регулятори слугують інструментами регулювання міграційної мобільності молоді, здатними мінімізувати міграційні втрати та капіталізувати позитивні ефекти мобільності на користь відбудови економіки країни та підтримання національної безпеки.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Умови воєнних реалій суттєво переформатували молодіжну міграційну мобільність в Україні, посиливши інтенсивність переміщень і подовживши траєкторії під впливом безпекових імперативів, шоків доходів, освітніх розривів та інституційних стимулів, водночас загостривши регіональні дисбаланси і підвищивши значущість каналів циркулярності та повернення. Шляхом аналізу визначено детермінанти посилення молодіжної міграційної мобільності (безпекові, економічні, освітні, інституційно-правові, мережеві, психосоціальні) та їхній вплив на перехід від короткострокових переміщень до довгих і циркулярних траєкторій із нерівномірним просторовим перерозподілом молодіжного ресурсу. Систематизовано види міграційної

мобільності молоді за мотивами переміщення, що дозволило класифікувати причини інтенсифікації міграційної мобільності української молоді в умовах воєнного стану. Визначено закономірність кумулятивної дії впливових чинників на інтенсивність поїздок, тривалість і ймовірність повернення. З позицій національної безпеки виокремлено систему позитивних і негативних наслідків міграційної мобільності молоді.

В результаті дослідження показано, що міграційну мобільність молоді можна розглядати як керований ресурс, а не односторонній відтік людського капіталу, за умови вибору та використання регуляторів (цільових інструментів), які переналаштовують обмеження та стимули у бік керованих і циркулярних траєкторій в інтересах національної безпеки, мінімізуючи міграційні втрати і капіталізуючи здобуті компетенції (через безпеково-житлові рішення, освітньо-кар'єрні механізми, прискорене визнання кваліфікацій, інструменти рееміграції та підсилення інституційної спроможності). Вибір регуляторів доцільно здійснювати на основі розробленої операційної матриці «напрямок політики – інструменти – очікуваний ефект», що поєднує зменшення вимушених виїздів молоді за межі країни, утримання траєкторій міграційного руху у форматі циркулярності та прискорення повернень молоді у пріоритетні сектори економіки за рахунок прозорих сервісів і координації. Перспективи подальших розвідок полягають у розробці комплексного соціально-економічного механізму регулювання міграційної мобільності молоді в умовах воєнних реалій та на етапі повоєнної розбудови економіки.

Література

1. Біль М. М. Міграція молоді України та Львівської області: тенденції, проблеми, пріоритети регулювання. *Migration & Law*, 2024, № 6. URL: <https://migrationlaw.com.ua> (дата звернення: 13.10.2025).
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Микитин О. З. Виклики міграційних втрат молоді та інструменти збереження інтелектуально-кадрового

потенціалу для розвитку економіки Львівської області. *Бізнес Інформ*, 2024, № 11, с. 125-133. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-125-133> (дата звернення: 13.10.2025).

3. Ляш О. І., Бараняк І. Є. Міграційні аспірації молоді України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2023, Вип. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-50> (дата звернення: 13.10.2025).

4. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*, 2022, № 2(48), с. 37-57. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037E> (дата звернення: 13.10.2025).

5. Малиновська О. А. Міграція українців в умовах війни: масштаби, тенденції, виклики. *Демографія та соціальна економіка*, 2023, № 1(51), с. 23-35. URL: https://www.idss.org.ua/arhiv/Ukraine_migration.pdf (дата звернення: 13.10.2025).

6. Махонюк О. В., Біль М. М. Соціологічні дослідження міграційної мобільності молоді України: досвід та перспективи. *Регіональна економіка*, 2022, № 2(104), с. 47-56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-5> (дата звернення: 13.10.2025).

7. Семикіна М. В., Голбанос С. С., Семикіна А. В. Методологія наукових досліджень міграційної мобільності молоді в контексті пріоритетів людського розвитку. *Інноваційні тенденції в праві та соціально-економічних відносинах*: колективна монографія. Кропивницький–Вроцлав: Вид-во ЦІРОЛ, 2025, розд. 4, с. 435-457. URL: <https://vmuro1.kr.ua/?p=14103> (дата звернення: 13.10.2025).

8. Castles S., Miller M. J. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. 5th ed. London: Palgrave Macmillan, 2020. 430 p. URL: <https://www.macmillanihe.com/page/detail/the-age-of-migration-stephen-castles-mark-j-miller/> (accessed: 13.10.2025).

9. De Haas H., Czaika M., Flahaux M., Mahendra E., Natter K., Vezzoli S., Villares-Varela M. International migration: Trends, determinants, and policy effects. *Population and Development Review*, 2019, 45(4), pp. 885-922. DOI: <https://doi.org/10.1111/padr.12291> (accessed: 13.10.2025).

10. Faist T. *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford: Oxford University Press, 2000. 384 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-volume-and-dynamics-of-international-migration-and-transnational-social-spaces-9780198293910> (accessed: 13.10.2025).

11. King R., Sondhi G. International student migration: A European perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2018, 44(8), pp. 1241-1259. DOI: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1365819> (accessed: 13.10.2025).

12. Massey D. S., Arango J., Hugo G., Kouaouci A., Pellegrino A., Taylor J. E. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 1993, 19(3), pp. 431-466. URL: <https://www.jstor.org/stable/2938462> (accessed: 13.10.2025).

13. Sassen S. *The Mobility of Labor and Capital: A Study in International Investment and Labor Flow*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988. 293 p. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/mobility-of-labor-and-capital/7B8B9F7E0D2E6D1A6B2A6A0F6B6D3A4A> (accessed: 13.10.2025).

14. Semykina M., Kabay V., Luchyk S., Semykina A. Motivational regulators of migration behavior of the population. *Studies of Applied Economics*, 2021, Vol. 39, No. 7 (Special Issue). URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4999> (accessed: 13.10.2025).

15. Trusova N. V., Semykina M. V., Gumeniuk O. S. Labor force transit in the migration system: changes and reproduction of social-labor relations. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 2022, 66(2), pp. 203-232. URL: <https://www.fns.uniba.sk/> (accessed: 13.10.2025).

References

1. Bil, M.M. (2024), "Migration of youth in Ukraine and Lviv region: trends, problems, regulation priorities", *Migration & Law*, [Online], no. 6, available at: <https://migrationlaw.com.ua> (Accessed 13 October 2025).

2. Vasylytsiv, T.H. Lupak, R.L. and Mykytyn, O.Z. (2024), "Challenges of youth migration losses and tools for preserving intellectual and human capacity

for the economic development of Lviv region”, *Biznes Inform*, vol. 2024, no. 11, pp. 125-133, <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-125-133>.

3. Ilyash, O.I. and Baranyak, I.Ye. (2023), “Migration aspirations of Ukrainian youth under wartime conditions”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 56, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-50>.

4. Libanova, E.M. Pozniak, O.V. and Tsymbal, O.I. (2022), “The scale and consequences of forced migration of Ukraine’s population due to the armed aggression of the Russian Federation”, *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, vol. 2, no. 48, pp. 37-57, <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037E>.

5. Malynovska, O.A. (2023), “Migration of Ukrainians in wartime: scale, trends, challenges”, *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, vol. 1, no. 51, pp. 23-35, available at: https://www.idss.org.ua/arhiv/Ukraine_migration.pdf (Accessed 13 October 2025).

6. Makhoniuk, O.V. and Bil, M.M. (2022), “Sociological research on youth migration mobility in Ukraine: experience and prospects”, *Rehionalna ekonomika*, vol. 2022, no. 2(104), pp. 47-56, <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-5>.

7. Semykina, M.V. Holbanos, S.S. and Semykina, A.V. (2025), “Methodology of scientific research on youth migration mobility in the context of human development priorities”, *Innovatsijni tendentsii v pravi ta sotsial'no-ekonomichnykh vidnosynakh* [Innovative trends in law and socio-economic relations], TsIRoL, Kropyvnytskyi, Ukraine – Wrocław, Poland, vol. 4, pp. 435–457, available at: <https://vmurol.kr.ua/?p=14103> (Accessed 13 October 2025).

8. Castles, S. and Miller, M. J. (2020), *The age of migration: International population movements in the modern world*, 5th ed, Palgrave Macmillan, London, UK, available at: <https://www.macmillanihe.com/page/detail/the-age-of-migration-stephen-castles-mark-j-miller/> (Accessed 13 October 2025).

9. De Haas, H., Czaika, M., Flahaux, M., Mahendra, E., Natter, K., Vezzoli, S. and Villares-Varela, M. (2019), “International migration: Trends, determinants, and policy effects”, *Population and Development Review*, vol. 45, no. 4, pp. 885-922, <https://doi.org/10.1111/padr.12291>.

10. Faist, T. (2000), *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*, Oxford University Press, Oxford, UK, available at: <https://global.oup.com/academic/product/the-volume-and-dynamics-of-international-migration-and-transnational-social-spaces-9780198293910> (Accessed 13 October 2025).

11. King, R. and Sondhi, G. (2018), “International student migration: A European perspective”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 44, no. 8, pp. 1241–1259, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1365819>.

12. Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. and Taylor, J. E. (1993), “Theories of international migration: A review and appraisal”, *Population and Development Review*, vol. 19, no. 3, pp. 431–466, available at: <https://www.jstor.org/stable/2938462> (Accessed 13 October 2025).

13. Sassen, S. (1988), *The mobility of labor and capital: A study in international investment and labor flow*, Cambridge University Press, Cambridge, UK, available at: <https://www.cambridge.org/core/books/mobility-of-labor-and-capital/7B8B9F7E0D2E6D1A6B2A6A0F6B6D3A4A> (Accessed 13 October 2025).

14. Semykina, M., Kabay, V., Luchy, S. and Semykina, A. (2021), “Motivational regulators of migration behavior of the population”, *Studies of Applied Economics*, vol. 39, no. 7 (Special Issue), available at: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4999> (Accessed 13 October 2025).

15. Trusova, N. V., Semykina, M. V. and Gumeniuk, O. S. (2022), “Labor force transit in the migration system: changes and reproduction of social-labor relations”, *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, vol. 66, no. 2, pp. 203–232, available at: <https://www.fns.uniba.sk/> (Accessed 13 October 2025).

Стаття надійшла до редакції 14.10.2025 р.